गूजराती बीजी चोपडीना अर्थ.

કવિતાની સમજુતી, તથા બીજા
કેટલા વધારા સાથે.

બુકસેલર મગનલાલ દેવચંદ
તથા.
બુકસેલર તરભોવન રણછોડ
છપાવી પ્રસિદ્ધ કર્યો.

અમદાવાદ
યુ૦ પ્રી૦ અને જ૦ એ૦ કું૦ "લિમિટેડ"ના પ્રેસમાં
રણછોડલાલ ગંગારામે છાપ્યા.
સંવત ૧૯૪૦. સને ૧૮૮૪.

કિમ્મત ૨ આના.

ગુજરાતી બીજી ચોપડીના અર્થ.

પાઠ ૧ લો.

ઉકેલતાં=વાંચતા; પારખતાં.
શીખામણ=ફાયદાની વાત.
મજાની=સારી.
સાચવજો=સંભાળજો.
બોલીએ=સાદ કાહાડીને કહીએ.
અક્ષરે=દસ્કતે; હરફે.
બગાડશો=ખરાબ કરશો.
વાહ=અરે! ઓહો!
દહાડા=દિવસ; દીન.
પૂરા=બરાબર; બધા.
બોલ=શબ્દ.
ડાહીડાહી=ડાહાપણ ભરેલી; ફાયદાવાળી.
માં=ના; નહિ.
ઠેકાણે=જગોએ.
બગડે=ખરાબ થાય.
ફાડવાં=ચીરવાં.
વેહેલું=જલદી.
ભણવું=શીખવું.
ઠીક=બરાબર; સારી રીતે.
છેક=ઘણું; બહુ.
તાણીને=ખેંચીને.
ધીમે=હળવે; આસ્તે.
સાદે=અવાજે.
સૌ=સઘળા; બધા.

પાઠ ૨ જો.

શોભાય=સારી દેખાય.
કારજ=કામ.
હૈઉ=મન; દિલ.
ચોપડીઓ=પોથીઓ
હરખાય=ખુશી થાય.
સમજણ=અક્કલ; સમજ.
વીગતેથી=શબ્દે શબ્દની સમજણથી; વિગતવાર.
સાર=મતલબ; સારાંશ.
ચોપાઈ=જેમાં ચાર પદ આવેલાં હોય તે
સારી=મજાની; સુંદર.
દેખી=જોઈ.
જીવ=મન; ચિત્ત.
ઘાલીને=રાખીને.
વિચાર=મનસુબો.

(કવિતાની સમજુતી.) (૧).

સારી ચોપડીઓ હોય તે સારી દેખાય, તે જોઈને આપણું મન ખુશ થાય; પણ જો તે વીગતથી એટલે શબ્દે શબ્દ છુટો

પાડીને વંચાય તો તેમાંથી આપણું કામ થાય. (૧).

જેમ જેમ મન રાખીને વાંચે, તેમ તેમાં સમજણ આવે; પણ વાંચ્યો જાય ને મનમાં કંઈ વિચાર કરે નહિ, તો તે માંહેલી બધી મતલબ સમજે નહી. (૨).

પાઠ ૩ જો.

ચકલી=મોટી ચલ્લી.
લાવ્યો=લેઇને આવ્યો
પુછ્યું=તજવીજ કીધી.
રાણા=રાજા.
તપેલામાં=પાતેલામાં.
બારણામાં=ઘરમાં.
પેસાશે=અવાશે; જવાશે.
પાટો=લાબું ફાડેલું ચીથરૂં.
ચકલા=ચલ્લો.
ઓરીને=રાંધવા મૂકીને.
બધી=સઘળી.
ધડો=દોરીઓ.
ઉતારો=લઈ લેઓ.
નાંખી=ફેંકી, લાખી.

પાઠ ૪ થો.

ફરિયાદ=રાવ; અરજ.
એકલા=જાતે; પોતે.
પકડાવી=ઝલાવી.
મગાવ્યો=બોલાવ્યો.
મહારાજ=મોટારાજા.
ગભરાઇને=અકળાઇને; બાબરો થઇને.
હુકમ=ફરમાસ.
કને=પાસે; સોડે.
જવાબ=ઉતર.
દીધો=વાળ્યો.
જુઠા=લબાડ.
સાહેબ=મેહેરબાન.
ફાડીને=ચીરીને.
કાડશે=ચીરશે.
રીસ=ગુસ્સો; તામસ.

પાઠ ૫ મો.

બુમેબુમ=ધાંટે ધાંટા.
ગોવાળીઓ=ગાય ભેંસનો ચરાવનાર.
ગોવાળ=ગાયોનું ટોળું. ગોવાળીઓ.
છેવટ=છેલે; આખરે.
ગોવાળણી=ગોવાળીઆની બાયડી.
વાળ્યો=દીધો.
કાડ્યો=બાહાર આણ્યો
નાંખ્યો=ફેંક્યો.
ફુટી=ભાંગી.
કાણો=એક આંખે આંધળો.
આગળ=પાસે.
ખીર=મોળો દુધપાક.
પોળી=પડવાળી પાતળી રોટલી.
બાપા=બેહેન.

પાઠ ૬ ઠો.

તપાવી=ઉની કરી.
પાટલો=લાકડાના પાટીઆનું કરેલું બે-

સવાનું.
સુરચાઈ=દોંગાઈ.
ઠોકયો=માર્યો; અફા-
ળ્યો; ઝોકયો.
લાલચોળ=રાતી રાતી;
ધગધગતી.
દોરી=તેડી.
જોડે=સાથે.
લોઢી=લોઢાની તાવી.
ખૂબ=ઘણીજ.
બૂમ=પોકાર ઘાંટો.
ઉઠી=ઉભી થઈ.
દાઝી=બળી મુઈ.
ખોટી=જુઠી; બનાવ-
ટની.
પેઠે=માફક.
વાંક=તકસીર, ગુનો.
ફળ=ફાયદો; હાંસલ.

પાઠ ૭ મો.

બહુ=ઘણું; મસ.
છોડી=છોકરી.
ગાગર=પાણી ભરવા
નું ઘડા કરતાં મોટું
વાસણ.
ઓસડ=દવા.
ઝેર=વીખ; સોમલ.
માઝી=સારી.
રોજ=હંમેશાં; નિત્ય.
બગાડે=ખરાબ કરે.
લુગડાં=કપડાં.
મેલાં=ખરાબ.
ડાહી=શાણી.
ખોટી=ખરાબ; આડી.
માને=કહ્યું કરે.
માંદી=બીમાર; કાહેલી
વધારે=ઘણું=મસ.

પાઠ ૮ મો.

વરસાદ=મેઘ.
ગીત=રાગ કાઢીને ગા-
વાનું.
ઘેબરીઆ=ઘેબરનાજે
વા મીઠા.
પ્રસાદ=ખાવાનું.
નેવલે=નેવાંએ.
કારેલું=એક જાતની
તરકારી.
દેડકો=એક જાતનો.
પશું.
ગાજો=રાગ કાઢીને બો
લજો.
ઉની ઉની=ગરમા ગ-
રમ; તાવીપરથી ઉ-
તરે તેવી.
શાક=તરકારી.
નઠારી=ખરાબ.
તાણી=ખેંચી.
સમજાછો?=જાણો.
છો? ખબર છે?

પાઠ ૯ મો.

એકજ=સરખું.
જણસ=ચીજ; વસ્તુ.
ટટ્ટુ=નાનો ઘોડો.
પારકો=અતરાપીનો;
બીજા કોઈનો.

પાઠ ૧૦ મો.

પાડું=ભેંસનું બચ્ચું.
જાળવે=સાચવે.
રાતે=દીવા થયા પછી
પટેલ=ગામનો ઉપરી.
નીરે=નાંખે.
સંભાળ=બરદાસ.
જતન=બાલાસ.
જક્કી=જીદ્દી; મમતી.
વાછરડું=ગાયનું બચ્ચું.
વાડો=ઘરની પાછળ.

ઢોરે બાંધવાની ખુ-
લ્લી જગો.
ચારો=ઉગતું ઘાસ.
માંદુ=બીમાર; આ-
જારી; કોહેલી.
ઓસડવેસડ=દવા અ-
ને તેના ઉપાય.
ચારવાને=ચરાવવાને;
ઉગતું ઘાસ ખાવાને
ખેતરે=અનાજ તથા
ઘાસ પાકે તે જગા.
આણે=લાવે.
ઊંચકીને=બાંધપરલ-
ઈને; ઉપાડીને.
સુખ=સુખીઆરાં.

પાઠ ૧૧ મો.

ચેન=મજા; સુખ.
અહીંઆથી=આ ઠે-
કાણેથી.
બંધીખાને=કેદખાને.
ફરાય=ચલાય;હરાય.
વીચાર=મનસુબો.
વાંસે=પાછળ.
નીસરી=નાસી;નીકળી
લાગ=દીવ; તક.
સમજાવ્યું=શીખામ-
ણ દઈને કહ્યું.
છુટું=બાંધ્યા વગર.
મન=મરજી; ઈચ્છા.
મજા=રમૂજ; ગમત.
ઘેલું=ગાંડું; અણસ-
મજું.
દુખી=હેરાન.
જક=જીદ; બેસ.
છોડે=મૂકે; મેલે.

પાઠ ૧૨ મો.

ફાવ્યો=જચ્યો; હાથ
આવ્યો.
અણસમજ=બેસમ-
જ; બીન અક્કલ.
વગડામાં=વનમાં.
કોતરે=ગુફા; ખોલ.
સટકીગયું=નાસી ગયું.
ડાહ્યો=શાણો; સમજુ.
ઢોર=ચોપગાં જાનવર.
ઊંધી=સુઈ.
મોડી રાતે=બહુ રાત
ગઈ ત્યારે.
છાનુંમાનું=ગુપચુપ.
ઝાલીને=પકડીને.
અંતે=છેલ્લે; છેવટે.
માનવી=કબુલકરવી.
ભલું=સારૂં; રૂડું.
પાડોશી=પાસેના ઘર-
માં રેહેનારા.
ડાહ્યા=શાણા;સમજુ.

પાઠ ૧૩ મો.

છેક=ઘણું; બહુ.
વાઘ=ફાડી ખાનારૂં
કાબરચીત્ર જાનવર.
માન્યું=કહ્યું કર્યું;લાગ્યું.
વાસ=રેહેઠાણ,
ચરવાને=ઉગતું ઘાસ
ખાવાને.
પ્રાણ=જીવ; આત્મા.
વનમાં=રાનમાં.
દુખીઉ=હેરાન.
ચિત્ત=મન; ધ્યાન.
અવસ્થા=હાલ;હવાલ
નાઠું=જતુ રહ્યું.
મનમાન્યું=મનને ગમે
તેટલું; દિલ લાગ્યું.
પળતી=પછી.
અજાણ=જાણીતું ન-
હીં તે; (ઓચિંતુ).

(કવિતાની સમજુતી) (૨)

વાડામાં બધાં ઢોર બાંધ્યાં હતાં, તેમાંથી એક બાકડું છુટીને છેક આઘું નાસી ગયું; તેને ઘાસ ખાવાનું મન થયું તેથી નાસીને તે જંગલમાં જતું રહ્યું. (૧).

પછી ત્યાં જંગલમાં એક વાઘે તેનો જીવ લીધો, એવું અજાણ પણે તે દુખીઉં થયું; જે બધાથી છુટું થવા જાય (બધાના મતથી ઉલટું ચાલે), તેના એવાં હાલ સમજવા. (૨).

પાઠ ૧૪ મો.

માટી=મટોડી.
પલાળેછે=ભીનાળેછે.
ચીકણી=ચોંટે એવી.
ઢીકરાના=કાદવના.
ભરેવાના=ચાલવાના.
આધરકે=જમાવે.
જાત=તરેહ; રીત.
ગોરસ=દહીં દૂધનું પાટીઉં-હાંલ્લું.
કોડીઆં=દીવા કરવાંનાં માટીનાં પ્યાલા
નરમ=પોચી; સુંવાળી
કામની=ખપની.
ગોળી=પીવાનું પાણી-ભરીમૂકવાની માટલી
બેડું=ગાગર ને ઘડો.
દોહણી=છાશ લાવવાની ઘાડવી-દોચકો.
દાણા=અનાજ; ધાન્ય

પાઠ ૧૫ મો.

પાળે=કાંરે; કોરાણે.
વાગ્યા=ઈજા થઈ.
બગાડ=નુકસાન.
ફેંકવા=નાંખવા.
કાયર=હેરાન.
મંડ્યા=મચ્યાં; લાગ્યાં.
તળાવ=નાનું સરોવર.
પથરે=પથરાથી.
જવાબ=ઉત્તર.
ધડાધડ=જોરથી.
ગરીબ=અનાથ; પશું.
શા માટે=કેમ? શું કરવા?
રમત=ખેલ; ગમત.
સંભાળીને=સાચવીને
કશોએ=કંઇપણ; જરા

પાઠ ૧૬ મો.

બેનપણી=સહિએર.
નોતરૂં=તેડું; કેહેણ.
ભુંગળી=બળતું કરવાની વાંસની નળી.
વેલણ=રોટલીવણવાનું હથિઆર.
તપેલી=પાતેલી.
કડછી=નરમ દાળ સેવાનું પીત્તળ કે લોઢાનું હથિઆર.

તાસક=ઢાકણું.
વખત=વેળા;સમય.
રાંધું=રસોઈ કરૂં.
તે વડે=તેણે કરીને.
થાળી=નાનો ખુમચો
વાડકા=ધાતુના ચલા ણા.
લાવીને=આણીને.
મુક્યું=મેલ્યું.

પાઠ ૧૭ મો.

મણા=કસર; ખામી.
ધાણી=શેક્યાથી ફુટેલુ અન્ન. તે જુવાર બાજરી વગેરે.
ખાવાનું=કાચું કોરૂં; શેકેલું તે.
પહુઆ=ભાતને શેકી. ને ખાંડીબનાવેલાતે.
ભાંડવું=ખરાબબોલવું
ટેવ=આદત; ખો.
લડે=વઢે; કંકાસ કરે.
જરાએ=લગારે.
કજીઓ=કંકાસ; ટંટો.
મૂકાવી=મેલાવી.
લાવીશ=આણીશ.

વેહેલી=જલદી.

પાઠ ૧૮ મો.

છોટીઓ=નાનોભાઈ.
નાનું=નાદાન; કુમળું.
બાળક=બચ્ચું.
મેલાય=મૂકાય.
દેખાય=જણાય.
ભાણો=ભાણીઓ;કી કરો; (બેહેનનો છોકરો)
આટલી=આવડી.
વાર=વખત; દેર.
રોતો=રડતો.
તેડવા=બોલાવવા.
કામ=ખપ; જરૂર.
હજી=અત્યાર સુધી.
ગલી=છોકરીને નામ દીધા વગર બોલાવવું તે.

પાઠ ૧૯ મો.

નિશાળીઆ=નિશાળ માં શીખનારા છોકરા.
કુદાવતી=કુદકારા મારતી.

લાકડી=ડંગોરી.
ભણેલાં=શીખેલાં.
પરિક્ષા=તપાસ.
ઇનામ=સરપાવ; ખુશી થી કંઇ આપવુંતે.
સાહેબ=શીનોર; ટોપવાળો.
બાકી=રહેલા.
મેહેતાજી=ગુરૂજી.
જોવા=તપાસવા.

પાઠ ૨૦ મો.

ઉતાવળ=તાકીદ.
અલ્યા=છોકરાને નામ દીધા વગર બોલાવવો તે.
સામટું=એકીવારે.
નીકળ્યો=બાહાર આવ્યો.
ગાગર=ઘડા કરતાં મોટું વાસણ.
મુઠો=બાચકો.
સાંકડું=નાનું.
અટકી=ઘલાઈ.
જણ=માણસ;સખત
પડતાં મૂક=પાછા નાં-

ખ; રેહેવા દે.
ઝટ=જલદી; તુરત.
પેઠે=માફક.
ફેર=વખતે.
છેલીવારે=આખરે,
લગાર=જરા.
ભણવામાં=શીખવામાં

પાઠ ૨૧ મો.

સાત પુછડીઓ=સાત પુછડીવાળો.
પુછડીઓ=નાનાંપુછડાં
બાંડો=પુછડી કપાઈ ગયલો.
ખીજવું=ચીડવું.
કપાવી=વઢાવી.
હજામ=વાલણ.
ચીડવે=ખીજવે.
બેટા=દીકરા; છોકરા.
ખીજવ્યાથી=ચીડવ્યાથી.
ખીજીએ=ચીડવાઈયે.

પાઠ ૨૨ મો.

કામકાજ=ધંધો રોજગાર.
સાંધા=કટકા.
દરજી=મેરાઈ; સુઈ.
કલમ=લેખણ.
કોદાળી=ચાંચવા જેવું ખોદવાનું હથિયાર.
બિચારો=બાપડો.
ધોબી=લુગડાં ધોનાર.
અક્ષર=હરફ; દરકત.
મજુર=વેતરો;હેલકરી
બાયડીઓ=બઈરીઓ
સુતર=રૂને કાંતીને લાંબા કાચાદોરા કરેલા તે
મોતી=મુકતાફળ.
ખપ=જરૂર; કામ.
વાળવા=મરડવા.
વળાય=મરડાય.
કાંતે=રેંટીઆવતીલાંબા તાંતણા કરે.

પાઠ ૨૩ મો.

ધ્યાન=ચિત્ત; મન.
પાંસરા=સીધા;પાધરા
ફરો=ચાલો; હરો.
વેળાસર=વખતસર.
માયા=હેત; ચાહેના.
મન=ધ્યાન; ચિત્ત,
વઢવું=લડવું.
ભુલ=ચૂક; ગફલત.
પાઠ=ધડો.
ભણવો=શીખવો.
બતાવે=દેખાડે.
કદી=કદાચ; કદાપી.
ખોટું=ખરાબ.
ફરીને=હવે પછી.
છુટ્ટી=રજા.

પાઠ ૨૪ મો.

નિત્યે=રોજ; હંમેશ.
નીસરી=નીકળી.
ચિત્ત=ધ્યાન; મન.
રૂડી=સારી.
પેર=રીત; પેઠે.
ગુરૂની=મેહેતાજીની.
ચોડી=લગાડી.
શિક્ષ=શીખામણ.
સમજો=ધ્યાન આપો.
પાંસરૂં=સીધું; પાધરૂં.

(કવિતાની સમજુતી). (૩).

ભઈઓ તમારે રોજ નિશાળમાં જવું. ને ધ્યાન રાખીને

ભણવું; ને મેહેતાજી આપણા કાયદાની વાત કહે, તે બધાએ સારી રીત માનવી. (૧).

તમે રમતમાં ચિત્ત નહીં રાખો, ને વાત કહું તે સારી પેઠે સમજો; નિશાળમાંથી જેવારે છુટી થાય ત્યારે ત્યાંથી નીકળી પાંસરા ઘેર ચાલ્યા જવું. (૨)

પાઠ ૨૫ મો.

શીખવાની=જણવાની.
ગાડાવાળો=ગાડું હાંકનાર; ગાડી ચલાવનાર.
રોકીને=ઘેરીને.
નીચે=હેઠળ.
વિચાર્યું=ધાર્યું.
રસ્તો=માર્ગ; વાટ.
ઠેકાણું=જગો; મુકામ.
બિચારો=બાપડો.
સારી=મજાની; વાંચવા લાયક.
ગામ=જ્યાં થોડાંક ઘર નીવસ્તી હોય તે.
ઉઠ=ઊભો થા.
રખ=એવકુફ.
મુઠાડી=ઉભી કરી.

પઠા ૨૬ મો.

શેરડી=ગળ્યા રસનો સાંઠો.
ટોપલી=વાંસની ચાલની નાનો ટોપલો.
નળીઆં=છાપરા પર ઢાંકવાને સારૂ માટીના બનાવેલા નળના બે ભાગ કરી પકવેલા તે.
કોપરાં=ટોપરાં.
ભીંતો=કાદવનો કરો.
છાયું=બનાવ્યું.
દાણાં=અનાજ.
માર્ગ=રસ્તો.
છાપરૂં=ઘરનું ઢાંકણ.
કાઢીને=બહાર આણીને.
બારો=મોટી બારી.
કનેથી=પાસેથી.
ધણી=માલીક; શેઠ
દાંડા=સાકટા.
ટોપરાં=કોપરાં.
શિખાઈ=જણયું.

પાઠ ૨૭ મો.

કમાડ=બારણાં.
ભીંતરડી=ભીંત; કરો.
ઉઘાડશો=ખુલ્લાકરશો
છાયાં=ઢાંક્યા; કીધા.
કેરાં=નાં; તણાં.
રખડવા=રઝળવા.
બારણા=કમાડ.
આડુ=ઊંધું; વાંકું.
વાશીને=દઈને.
વલે=હાલ; હવાલ.
ચરવા=ચારો ખાવા.
આમ=આવી રીતે.
ઉઘાડો=ખુલ કરો.

પાઠ ૨૮ મો.

અમથી=ખોટી; જુઠી.
બાહાર=બારણે, (ઘર થી વેગળું).
આડું=ઊંધી સમજનું.
આવડતું=જાણતું.
રઝળવા=રખડવા.
સુખી=સુખીઆરૂં.
જોડેલી=બનાવેલી.
ખરી=સાચી.
બનેલી=થયલી.
સમજ=અક્કલ.
દુઃખ=વીપત; આપદા

પાઠ ૨૯ મો.

રોતો=રડતો.
સવારમાં=વાહાણામાં
નહોર=નખોરીઆં.
પોહોળું=ઉઘાડું.
ચોપડ્યા=લગાડ્યા.
તાણતો=ખેંચતો.
ભેંકડો=મોટે સાદે રડવું તે.
લાહે=આગ; અગન.
સરખી=બરાબર.
બળવા=અગન ઉઠવા.
મટી=જતી રહી.
મૂકી=મેલી; છોડી.

પાઠ ૩૦ મો.

તાંબુ } ધાતુનાં નામ.
પીતળ }
તાંબાકુંડીઓ= પાણી ભરી રાખવાનું એ કડાવાળું વાસણ.
ધોળાસપર=સફેતી ઉપર.
અથડાય=અફળાય.
માંજેલાં= અજવાળેલાં; ચોખ્ખાં કરેલાં
સાચવવાં=સંભાળવા.
ગરમા=રાંધેલું ઢાંકીમુકવાને મોટાવાડકા જેવાં વાસણ.
ગોભાય=ખાડો પડે.
ચળકતાં=ઝળકતાં.
લાલ=રાતાં.
કથરોટ=થાળી જેવું. છાછરૂં પણ તેથી મોટું કારણવાળું. વાસણ.
લોટા=કળશીઆ.
જણાયછે=દેખાયછે.
તપેલા=પાતેલા.
લોટીઓ=કળશીઓ.
કાંસુ=એક જાતની બરડ ધાતુ.
ભોંય=જમીન.
કદાસ=કોઈ વખત.
ફુગી=ભાગી.

પાઠ ૩૧ મો.

નાનીશી=નાનીસરખી; નાની કેમ.
પોતડી=ધોતડી.
પિછોડી=ખાંધે નાંખવાનું લૂગડું.
હીરકોરા=રેશમની કોરની.
હલકી=થોડી કિમ્મતની; (થોડા વજનની.)
જામદાની=એક જાતનું ઝીણું બુટીદાર લૂગડું.
ફાટેલી=ચીરાયલી.

અંગરખી=નાની દ-
ગલી.
દીકરો=છોકરો.
ગરીબ=પૈસા વગરનો.
ધોતી=પાતડી.
ખભે=ખાંધ ઉપર.
નામાં=નામ.
શીખીશ=ભણીશ.
માટે=કાજે; વાસ્તે.

પાઠ ૩૨ મો.

વાગોળવું=ખાધું હોય તે પાછું મોમાં લાવી ચાવવું.
માખણ=છાશ ઉપરની તરી.
ખરીઓ=પગતાં તળીઆંનો કઠણ ભાગ.
હલાવે=હીલવે.
ફાટ=ચીરો.
ભાવે=સ્વાદ લાગે.
બબે=બે.
ચરેછે=ઘાસ ખાય છે.
ચાવવું=દાંતે વતી ભચરડવું; ધોળવું.
ઘી=માખણને તાવીને બનાવેલું તે.
શી શી=કઈ કઈ.?
મથાળે=ઉપર; ઉપલા ભાગ પર.
ગોધો=સાંઢ; આખલો.

પાઠ ૩૩ મો.

ગુણ=ફાયદો; ખુબી.
આધાર=આશરો.
અગણિત=ગણાય નહી તેટલા; (ઘણાજ.)
પશુ=ચોપગાં જાનવર.
ખાંતે=ખુશીથી.
જન=માણસ.
જન્મતી=અવતરતી.
પંખી=પાંખવાળા પશુ.
નર=માટીડો; ભાયડો.
સુખદાતા=સુખ આપનાર.
નાર=બાયડી; બઈરી.
દેછે=આપેછે.
ઘણું કરી=સો વસા.

(કવિતાની સમજુતી.) (૪).

ગાયમાં ખુબી ઘણી છે. ને તે બધાને સુખ આપનારી કેહેવાય છે; વળી તે દહી દુધ ઘી સૌ આપેછે, ને તે બધા માણસો ખુશીથી ખાયછે. (૧).

પશુ પક્ષી, ભાયડા, ને બાયડી બધાને જન્મ થતી વખત જુઓતો ઘણું કરીને ઘીને દુધ એજ જીવને આધાર આપેછે. (૨).

પાઠ ૩૪ મો.

દુધપાક=દુધમાં ચો ખા ખાંડ નાંખી રાંધીને કરેલો પાક.
ચાસણી=ઉનું કરી ચિકાશ લાવવો તે.
બુરૂં=ધોએલી ખાંડ.
ઢારે=દંડકથી કઠણ કરે
વલોવે=બે હાથે ધાળે.
માવો=દુધને બાળીને લોચા જેવું કરેલું તે.
ખડબાં=ઠેબલાં;ગઠા.
તાવીને=ઉનું કરીને.
પેંડા=માવામાં ખાંડ નાંખી ગોળી વાળે લી તે.
જામીજાય = બંધાઈ જાય.
લોચો=લોંદો; લપકો.
રાંધીને=પાકીને.
ભેળીને=મેળવીને.
ખટાશ=ખાટી ચીજ.

પાઠ ૩૫ મો.

જાુઠો=લબાડ માણસ
લેખણ=કલમ.
સંતાડીને=છુપાવીને.
છાનામાના=કોઈ ના હીં જાણે તેમ.
પડેલી=પડી ગયલી.
માન્યું=કબૂલ કર્યું.
ટેવ=આદત; ખો.
વેળા=વખત.
પાઈ=પઈ.
દીઠી=જોઈ.
ખોટી=ખરાબ; નઠા રી.

પાઠ ૩૬ મો.

પાવલી=ચાર આના નો સરકારી છાપ નો રૂપાનો શિક્કો.
માનવું=કબૂલ કરવું.
ચોરી=છાનોમાના લી ધી; (કંઈ ચીજ છુ પી રીતે લેવી તે.)
કાગળ=તાવ.
લટકાવી=ટીંગાવી.
કોટ=ડોક; ગળું.
કજેતી=ગેર આબરૂ.
છાનું છાનું=ચુપચુપ;
કોઈ નહીં જાણે તેમ.
પકડાઈ=ઝલાઈ.
ચોંટી=ચોંટાડી.

પાઠ ૩૭ મો.

દીકરાની=છોકરાની.
વાળુ=રાતનું ભોજન.
વઢવું=લડવું.
પહેલાં=અગાઉ.
શરમાયો=લજવાયો.
સોંપ્યો=હવાલે કર્યો,ત- પાસી આપ્યો.
હવાલ=હાલ.
તેડાવીને=બોલાવીને.
વાત=હકીકત; બીના.

પાઠ ૩૮ મો.

જાુઠ=જાુઠી વાત.
સાચ=સાચી વાત.
કદી=કોઈ વખત.
ઉપાય=ઈલાજ.
પાપી=દુષ્ટ; નઠારો.
સ્નેહ=હેત; પ્રીત.
દેહ=શરીર; કાયા.
રાચે=ખુશી થાય.
શોભે=સારી દેખાય.
જગપતિ=જગતનો

બનાવનાર ઈશ્વર. | પુરો=બરાબર. | સુખ=ચેન; મજા.

(કવિતીની સમજુતી). (૫).

જે માણસ જુઠું બોલેછે, તે બરાબર પાપી થાય છે, તે માટે નાહાના છોકરાઓ એવું કામ તમે કરો નહિ. (૧.)

સાચું બોલવામા ઘણું સુખ છે. સાચાથી બધાનું હેત વાહાલ વધેછે, તેમ સાચાથી જગતનો બનાવનાર જે ઈશ્વર તે પણ ખુશી થાય છે. ને તેથી આપણું શરીર પણ સારૂ દેખાય છે. (૨).

પાઠ ૩૯ મો.

મેવા=દરાખ, ચારોળી, પસ્તા, બદામ; તેમજ જાંબુ, કેરી, જમરૂખ વગેરે ફળ.
ગાંધીની=નેસ્તીની.
બદામ=એક જાતનો ઠળીઆવાળો મેવા
દુકાન=બજારમાં માલ વેચવાનું ઠેકાણું.
ઓળખીતો= પીછાનવાળો; જાણીતો.
દરાખ=મોંઘો મેવો.
કાજુ=મેવાનું નામ.
વાટી=કોપરાનાં ગોટાનું અડધીઉં.
મગફળી=મગની શીંગ; (વીલાતીશીંગ.)
ખજુર=ખજુરીનું ફળ.
મામા=માના ભાઈ.
ચાળોળી=મેવાનું નામ.
બતાવી=દેખાડી.
ભાણીઆ=ભાણા.
ખારેક=સુકાયલું ખજુર.

પાઠ ૪૦ મો.

વાર= અજવાડીઆનો દિવસ; વખત.
ચંદ્રમા=ચાંદ; ચાંદો.
ઘણાખરા=ઘણાએક
સરસ્વતી=ભણતર; સારદા; વિદ્યા.
દિવસ=દાહાડા.
વિદ્યા=ભણતર.
રવિવાર=સુરજનોવાર.
સોમવાર= ચંદ્રમાનો વાર.
કેડે=પછી; પૂંઠે.
ગુરૂ=બ્રેસ્પતવાર.
મૂકેછે=બેસાડેછે.
સરખા=બરાબર.
ચાલ=રીત; ધારો.

પાઠ ૪૧ મો.

જબરી=જોરાવર.
વાહાણામાં=સવારમાં
માંસ=ગોસ.
ચચ્ચાર=ચાર ચાર.
કીડા=લાંબા જીવડા.
કુદતા=ઠેકડા મારતાં.
ડોલતો=ધુણતો; લેહેકાતો.
જનાવર=જાનવર; પશુ
સાંજ=દીવા બત્તીનો વખત; સંધ્યાકાળ.
લાંડ=લુચ્ચા.
માળો=પક્ષીનું રેઠાણ
અનાજ=દાણો.
મુએલાં=મરીગયલાં.
ફોડ=ફોલી; ભાગી.
નસાડે=હાંકી મૂકે.

પાઠ ૪૨ મો.

ભાળો=જુઓ.
કાગ=કાગડો.
પાંખાળો=પાંખવાળો.
રાગ=ગાવાનો સોર.
રૂપાળો=સારો; શોભિતો.
ચોપે=ઉતાવળા થઇને
ચાહે=ઇચ્છે; માગે.
હણવા=મારવા.
જલદી=તુરત; ઝટ.
ચતુર=ડાહ્યો.
કોપ=કોધ.
ચેતી=જાણી; શમજી

(કવિતાની સમજુતી.) (૬).

સાંજે જઈ સુવા સારૂ માળો બાંધવા બેઠો, એવા એક કાગડાને જોયો; તે એ પાંખવાળો બોલતો હતો. પણ તેનો રાગ સારો નહિ હતો. (૧).

કોઈ માણસ હાથમાં કાંકરો લઈને, તેને ચુપકીથી તાકીને મારવાનું કરે, તો તે ચંચળ જાત મનમાં જાણીને તુરત ઉડી જાયછે. (૨).

પાઠ ૪૩ મો.

સગાં=સગા વાહાલા.
પીતરાઈ=કાકાના વંશના; કુટુંબી.
સાળીઓ=વહુનીબેનો
મોળાઈ=મોસાળ તરફના.
બનેવી=બેહેનનો વર.
ભત્રીજો=ભાઈનો છોકરો.
માસો=માસીનો વર.
ભાણેજ=બેહેનનો છોકરો.
ફુઓ=ફોઇનો વર.
વર=માંટી; ભરથાર.
વહુ=બાયડી
સાળો=વહુનો ભાઈ.

પાઠ ૪૪ મો.

જમાઈ=છોકરીનોવર.
સંપ સંપીને=હળી મળીને.
સાવકાં=બાપ એક ને મા જૂદી તે;ઓરમાઈ.
વેવાહી=છોકરી કે છોકરાનો સસરો.
ઓરમાઈ=સાવકો.
વેવાણ=છોકરી કે છોકરાની સાસુ.
સગાં=એક મા તથા એકજ બાપનાપેટના
કુધભાઈ=આંગળીઆત; કોહાઈ.
બનતું=હળી મળીને રેહેવાતું.
દીકરી=છોકરી.
વરવહુ=માટીબઈએર.

પાઠ ૪૫ મો.

કાપડ=કપડ; લૂગડાં.
ચૌટું=મોટું બજાર.
ફડાવ્યું=ચીરાવ્યું.
ખાદી=એક જાતનું જાડું કપડું.
દોશીવાણીઓ=કાપડીઓ; લૂગડાં વેચનારો.
વાણોતર=ગુમાસ્તો.
બાસતો=એક જાતનું કપડું.
સેલું=કસબના છેડાવાળું લુગડું.
હાટ=બજાર; દુકાન.
જાજમ= બીછાવવાનું સારૂ ઉચું પાથરણું.
કાજે=વાસ્તે.

પાઠ ૪૬ મો.

મહિના=૩૦ દાહાડાની મુદત.
દીવાળી=વર્ષનો છેલ્લો દહાડો; (આસોવદ અમાસનો દિવસ.)
રામનવમી=રામજીનો જન્મદિવસ.(ચૈત્રસુદ નોમનો દહાડો).
શિયાળો=ટાઢની મોસમ.
ઉતરાણ=મકરશંક્રાંતિ
અખાત્રીજ= તેહેવારનો દિવસ;વૈશાખ સુદ ત્રીજનો દાહાડો.
ઉનાળો=તાપની મોસમ.
વસંત=રાગનું નામ; રૂતુનું નામ.
વરસ=શાલ; (બાર મહિના.)
ટાઢ=ઠંડ; હીમ.
પર્વ=તેહેવાર; ટાણું.
દેવદીવાળી=ઠાકોરજીની દીવાળી:(કારતેગ સુદ ૧૧નો દિવસ.)
ત્યારકેડે=ત્યાર પછી.
વસંતપંચમી=વસંતરૂતુ બેસવાનો દિવસ (માહા સુદ પાંચેમ)

પાઠ ૪૭ મો.

ચોમાસુ=વરસાદની મોસમ;(જેઠ, અષાડ, શ્રાવણ ને ભાદરવો એટલા ચાર મહિના).
પચુસણ=શ્રાવક લોકોના તેહેવારો; (આ-

વણ વદ ૧૧થી ભાધરવા સુદ ૪ સુધી).
ગોકુળ આઠેમ=શ્રીકૃષ્ણનો જન્મ દિવસ; (શ્રાવણ વદ ૮.)
શ્રાવણ=હિંદુના વરસનો ૧૦મો મહિનો.
પખવાડીઊં=પંદરવાડીઊ; (પંદર દહાડાની મુદ્દત.)
ગણપતી ચોથ=ગણપતીનો જન્મ દિવસ; ઢગરા ચોથ; (ભાધરવા સુદ ૪)
વરસાદ=મેઘ; મેહ.
સરાધિઆ=મુએલાંની ક્રિયા કરવાના તેહેવારો.(ભાધરવા સુદ પુનેમથી ભાધરવા વદ અમાસ સુધીના ૧૬ દહાડા).
તિથિ=રોજ, મીતી.
ઉતરતા=પુરો થતાં.
દશરા=વિજ્ય દશમી; (આસો સુદ દસેમ.)
દીવાસો=મોટો તેહેવાર તે સો પરબનો માસો. એ દિવસથી બધા તેહેવારો શીરૂ થા યછે, (અસાડ વદ અમાસનો દિવસ.
મેળા=તમાશા.

પાઠ ૪૮ મો.

વાજા=રાગ કાઢવાનાં યંત્રો.
વરઘોડો=વર પરણવા જતી વખતનોવાજાં; ઢોલ સાથેનો રસાલો.
દેવળ=દેરૂં, મંદીર.
નાદ=અવાજ.
સરણાઈ=પીપી.
તતુડાં=રણશીંગડા.
ઝાંઝ=તાસાં; કીરતાલ.
નગારાં=ઢોલ.
ઝમકારો=રણકો.
ભુંગળ=લાંબું વાજું.
કુંડાળુ=ચકરડું.
ઘડીઆળ=વખત જાણવાનો સાંચો.
પખાજ=મરદંગ;
વાહવા=ઓહો !
ઢોલ=મોટું નગારૂં.
સાદ=અવાજ.

પાઠ ૪૯ મો.

જન્મગાંઠ= વરસગાંઠ; જન્મ દિવસ.
વરસગાંઠ=શાલગીરી; જન્મ તિથિ;જન્મ દિવસ.
રાઈતાં=દંહીમાં કેળા, કુધી, ચીભડાં, વગેરે સમારીને નાંખી લચકા જેવું કરી મેળવેલું.
બીડાં=પાનની બીડી.
પાન સોપારી=તંબોળ ને ફોફળ.
કંસાર=મોટીલાપસી.
અડાડ્યો=અડકાડ્યો
કઢી=છાશને ઉકાળીને માંહે મીઠું મરચું ને અળધ નાંખેલી તે.
જમવાનું=જમણ;ભો-

જન.
મજા=લેહેજત.
તેડ્યો=બોલાવ્યો.
મળ્યો=મચ્યો.

પાઠ ૫૦ મો.

ચોખ્ખાઈ= સુઘડાઈ.
ઉતારવી=સોરીકાઢવી.
સાબુ=મેલ કાઢનારી ચીજ.
દાતણ=આવળ કે બાવળનીસોટીનોકકડો.
શરીર=ડીલ; અંગ.
ગુમડાં=મોટા ફોલ્લા.
ઉલ=મોઢામાંનું વાસ મારતું વાસી થુક.
ફિકર=ચિંતા.
કોહો=સળો; ફોલ્લા.
ગંધાય=વાસ મારે.
ઘસવા=ચોળવા.
જુઓ=માંથામાં કીડીના જેવા ઝીણા જીવડા પડેછે તે.
મસળવું=ચોળવું.
ગંદા=ગોબા.
સાજાં=સારાં, સુખી.
ચોખ્ખું=સાફ;સ્વચ્છ.

પાઠ ૫૧ મો.

ઉપણે=વા દેઇ કસ્તર કાઢે; ઝાડકે.
તાપ=ગરમી.
લુંઓ=લાંદો; લચકો.
પાકવું=નીપજવું,થવું.
ઉથલાવીને=ફેરવીને.
કલેડું=ઠીકરાની તાવી.
લોઢી=લોઢાની તાવી.
ખેડવું=જમીન પોચી પાડવી.
શેકવું=ખરૂં કરવું.
વાવેછે=રોપેછે.
ઉગી=ફુટી.
કાચું=રાંધ્યા વગરનું.
લોટ=આટો.
ઘડેછે=ટીપેછે.
મેર=બાજુ; તરફ.
લાલ=રંગીલા, રંગલા.

(કવિતાની સમજુતી.) (૭).

દુધને રોટલો (દુધમાં રોટલો ચોળીને), ને દહીંને ભાત (દહીંમાં ભાત નાંખીને),વળી લાડવાને વાલ મારાલાલ ખાઈજાઓ.

પાઠ ૫૨ મો.

ભલો=સારો.
ઢીમણું=ઢીમું; ઢેકો.
હીંચકા=ઝોલા.
ગભરાવું=અકળાવું.
કોણી=હાથનું ઢીચણ.
વારો=વખત.
બઝાડીને=વળગાડીને
ખસેડ્યા=આઘાકર્યા.
ધરાવું=પેટ ભરીને ખાવું; તરપતથવું.
આઘા=દૂર; વેગળા.
સામું=તરફ.
દયા=મેહેર; રેહેમ.
હીંચતા=હીંચકા ખાતા.
વેગળા=આઘા; દૂર.
પેટભરીને=ધરાઇને.

પાઠ ૫૩ મો.

કાતરી=કરડી.
લોક=માણસો.

સંતાઈ=છુપાઈ; ભરાઈ.
ચંચળ=હોંશીઆર.
તરત=જલદી; ઝટ.
સર્વે=સઘળા; બધા.
ફૂંકતો=ફૂંક મારતો.
ખુણેખોચરે=દરમાં.
ભોંય=જમીન; ધરતી.
દીઠામાં=જોવામાં.
જબરા=જોરાવર.
ઝાલવા=પકડવા.
કશું=કંઈ પણ; જરા.

પાઠ ૫૪ મો.

રંજાડ=તોફાન.
દીવટ=જોત; બત્તી.
ધાડ=લુટારાની ટોળી.
કપડાં=લુગડાં.
ખાસાં=મજાનાં.
ઉપાય=ઈલાજ.
મની=બિલાડી; મંજારી.
પાર=છેડો.
વધ્યા=વધી ગયા.
પકડ્યા=ઝાલ્યા.
માંડે=મચાવે.
ધડબડ=ગડબડાટ કરતી.
કરડાં=કાતરી.
મહા=મોટું; ઘણું.

(કવિતાની સમજુતી.) (૮).

ઊંદરો હારબંધ વધી ગયા, તેમાં કેટલાક ઝાલ્યા પણ પાર આવ્યો નહીં; જેમ લૂટારાની ટોળી કેમ આવે તેમ તેઓ રાતે તોફાન મચાવી રહેછે. (૧).

તેઓ મજાનાં કીમતી લુગડાં કરડી ખાયછે, ને દીવાની દીવટ લઈ જાયછે; એને પકડવાનો એકે ઉપાય નથી, પણ જો બિલાડી મળે તો મોટું સુખ થાય (તે ઊંદરને પકડી લે.) (૨.)

પાઠ ૫૫ મો.

પાંદડાં=પાંતરાં.
સાંભરેછે=યાદ આવે છે.
બાપડી=બીચારી.
ઓઢવું=શરીરપર ઢાંકવું.
વાળ=બાલ; નીમાળા.
ભલી=વીસરી.
ભુલશો=વીસરશો.
ડીલ=શરીર; અંગ.

પાઠ ૫૬ મો.

આંચળ=થાન; ધાઈ
ધાવણાં=નાના; દુધ પીતા.
જોરે=બળ; શક્તિ.
કરડવા=બચકું ભરવા.
વગર=વિના; શિવાય.
આખલો=ગોધો.
એટલામાટે=એને વાસ્તે.

કર્યાં=બનાવ્યાં.

પાઠ ૫૭ મો.

ઝાડપાલે= ઝાડનાં ઝીણાં પાંતરાંતથા છોડ વગેરે.

કૂવા=ઊંડો ખોદી કાઢેલો વહેતો ઝરો.

નદીઓ=મીઠાપાણીનોધોધ પર્વતમાંથી નીકળેલો તે.

વાવ=પગથીઆવાળો પોહોળો ઉતરવાનો કુવો.

મોળું=મોળાસ પડતું.

મીઠું=નીમક; (મીઠાસ વાળુ).

ખારૂં=મીઠાના સ્વાદ જેવું.

જીવેછે=ટઠાર રહેછે.

ભરેલા=ભરપૂર.

જોઈએ તેટલું=કામ જોગ; ખપ જેટલું.

પાઠ ૫૮ મો.

લખોટી=લાખની ગોળી; મંજી.

ઠરે=સાબીત થાય.

છાનોમાને=ગુપચુપ.

ગમે=સારૂં લાગે.

ચોરવું=કંઈ ચીજ છાનામાના લેવી તે.

ભુલી ગયો=વીસરી ગયો.

પાઠ ૫૯ મો.

મહીપતી=રાજા.

પસ્તાય=દલગીરથાય.

પાછળથી=પછવાડેથી

ચાહન=ખુલ્લી જાહેર.

ઝલાય=પકડાય.

નર=માણસ.

સમજી=જાણી.

બાંધીમારે= ફટકાનો માર મારે.

(કવિતાની સમજુતી.) (૯).

ચોરીમાં સુખ સમજીને જે માણસ કોઈને ત્યાં ચોરી કરીને આવે; તે પછી ચોરીથી થતું દુઃખ જ્યારે જુવેછે, ત્યારે મનમાં ઘણો અફસોસ કરવા માંડેછે. (૧).

જ્યારે ચોર ઝલાયછે, ત્યારે ચોરી ઉઘાડી થાયછે, પછી રાજા કે હાકેમ તેને બાંધીને ફટકાનો માર મારેછે, ત્યારે તેની છેક બે હુરમત થાયછે (આબરૂ જતી રેહેછે.) (૨).

પાઠ ૬૦ મો.

આંગણું=બારણું;બારણાની આગળની જગો તે.

અજવાળુ=ઉજાશ.

પરશાળ= પેહેલાખંડની ભોંય તળીઆ જમીન.

પછીત= પછવાડેની

ભીંત.
ચોક=ખાળ.
ઓટલો=ઘરના આંગ
ણાં આગળ ઉંચી
બેસવાની જગો કરે-
લી તે; મોટી ઓ-
ટલી.
છીંડી=ખડકી; વાડો.
કરા=દીવાલ; ભીંત.
મેડો=માળ.
અગાશી=ધાબું.
ઓરડો=મોટી કોટડી.
સાંભળો=ધ્યાનમાં લે
ઓ.
ઉઘાડી=ખુલ્લી.
કરેલી=બનાવેલી.

પાઠ ૬૧ મો.

રસોડું=રાંધણી.
અંધારૂં= ઉજાસનહિ
તે.
બારી=માળ ઉપરના
ભડાનાં બારણા.
ગોખલા=નાનાંહાટડા.
ભંડારીઆ=હાટડાં.
રસોઈ=રાંધવાનું.
ધુમાડીઉં=ધુમાડોજ-
વાનો રસ્તો કાઢેલો
તે; ચીમની.
તાકા=મોટા ગોખલા.
પાણીઆરૂં=પાણીનાં
બેડાં મૂકવાનીઓ-
ટલી.
ધુમાડો=ધુણી.
ચોકડી=મોટો ખાળ.
તાળું=પેટી બંધ કરવા
નું હથિઆર.
ટાંકાં=વરસાદનુંપાણી
ભરી મકવાના છો
બંધ ઊંડા કુવા.
ગોટાય=ઘેરાય.
છો=મરડીઆ કાંક-
રાને ભઠીમાં પક-
વેલા તે.

દાદર=લાકડાના પા-
ટીઆની સીડી.
ઓટલી=નાનોઓટલો.
જાળી=સળીઆ જ-
ડેલી નાની બારી.
ઝીલવું=પડતું સાવું.
નીસરણી= વાંસ કે
વળીનો દાદર.
ગામડું=નાનું ગામ.

પાઠ ૬૨ મો.

કુકડી=મરઘી.
ખડખડે= અકુળાએ.
વહાણું=સહવાર.
છેડવું=અડકવું.
દીપે=સારો દેખાય.
માંજર=માથા પરની
લટકતી ચામડી.
ભાત ભાતના=જાત
જાતના.
સેવે=સાચવે.
ઉકરડા= ખાતરવાળી
જગો.
બીકણ=નરમ; પોચો
ધંધો=રોજગાર.
ખોતરવાની=ખણવા-
ની; ખોદવાની.
ધસવું=આગળ દોડી
આવવું.
વળગવું=બાઝવું
જાળવેછે= સાચવેછે.
કાયર=હેરાન=;દુખી.
કુકડો=મરઘો.

રૂપાળો=શોભિતો.
કુડકુકુક=મરઘાનું બો-
લવું-વાસવું.
વળગેછે=બાઝેછે.

પાઠ ૬૩ મો.

સાપ=ઝેરી જાનવર.
ગણતો=પત કરતો.
વેર—દુશ્મનાઈ; ખાર.
જીવ=પ્રાણ; આત્મા.
ચગદી=છુંદી કચડી.
લગારેક=જરા.
નાગ=ફેણાવાળોસાપ.
નબળા=કમજોર.
છેલ્લીવારે=આખરે.
ચટકા=ડંખ.
છોલાયું=સોરાયું.
ફેણ=સાપ તથા નાગ
માથું પોહોળું કરેચ
તે.
દર=બાકું; કાણું.
પછાડી=ઝીકી; અફા-
ળી.
ભેગી=એકઠી.
ઝાઝા=ઘણા; બહુ.

(કવિતાની સમજુતી.) (૧૦).

નબળા પણ ઘણા લોકની સાથે કોઈ પણ દાહાડો અદાવત રાખવી નહિ, કેમકે મોટા કાળા નાગનો કીડીઓ તે બધી એકઠી થઈને આવી રીતે જીવ લેછે, (જુઓ કીડીઓ નબળી પણ ઘણી, અને સાપ જબરો પણ એક).

પાઠ ૬૪ મો.

છોડવા=નાના છોડ.
મૂળીઆં=મૂળ; જડ.
વાટ=રસ્તો; રાહ.
થડ=ઝાડનો વચલો
ગોળ ભાગ.
જીવે=ટટાર રહે.
ઓગળે=પીગળે.
ડાળાં=ઝાડની મોટી
શાખા.
વેહ=કાણું; છિદ્ર.
વાદળ=આકાશ.
કસ=રસ; તત્વ.
ફળ=લીલો મેવો.
ચરી=વણી.
પથરાય=ફેલાય.
વેલો=જમીનપર પ-
થરાતો છોડ.
આંબો=કેરીનું ઝાડ.
છોડ=છોડવો.
કોહોળું=તરકારીનું ના-
મ; શાકનું નામ.

પાઠ ૬૫ મો.

લીલાં=ખુબસુરતાં.
કચરો=મેલ.
કરમાઈ=ચમળાઈ.
સુકાવું=કરમાઈજવું.
સોંચીએ=રેડીએ.
ટટાર=સોધા; પાધરા.
છાંટવું=છંટોટવું; રેડ-
વું.
તાજા=લીલાં.
વરસતો=પડતો.

મસ=ઘણી; બહુ.
લૂલા=મુડદાલ.

પઠા ૬૬ મો.

રીસાલ=તામસી.
રીસાયો=ગુસ્સે થયો.
ચેન=સુખ; મજા.
પીરસેલી=ખાવાનું મુકી તૈયાર કરેલી.
મુદ્દલ=જરાએ.
મેળો=તમાસો.
વેદના=દુઃખ પીડા.
ભાંડુ=ભાઈ બેહેનના છોકરા છૈયાં.
માલ=જીવ; વીસાત.
પૂગે=લાગે; શાલે.
વીંછી=ઝેરી જીવડો.
ખોટું=માઠું; ખરાબ.

પાઠ ૬૭ મો.

તણખલાં=તંખલાં.
ઈંડાં=બેદાં.
રૂ=કપાસમાંથી કપાસીઆ કાઢીનાંખી જે રેહેલું તે.
વસ્તુ=ચીજ.
આખુ=બધું સઘળુ.
ચીંચીં=ચીચીઆરી.
રઝળીને=રખડીને.
ધીમેધીમે=હળવે હળવે; આસ્તે.

પાઠ ૬૮ મો.

પાલો=ઝીણાં પાતરાં.
ઝાંઝવા=ઘણા તેજથી આંખે ન સુઝે તે; અંધારાં.
ગરમી=તાપ.
તેજ=પ્રકાશ; નુર.
નીપજવું=પાકવું; થવું.
ધાન્ય=અનાજ; દાણો.
સર્વે=સઘળા; બધા.
ઓછું=થોડું; કમી.

પાઠ ૬૯ મો.

બગાડ=નુકસાન.
ગભરાઈ=અકળાઈ.
ધાજો=મદદે આવજો.
છેતરવું=ઠગવું.
સીમમાં=ખેતરમાં; ગામની હદમાં.
આસપાસ=આજુબાજુ; ચોતરફ.
ખેતરવાળા=ખેતરના.
માલીકો=ખેડુતો.
ખેડુત=ખેતીકરનાર.
ચારતો=ચરાવતો.
અમથી=ખોટી; જુઠી.
હસવા=મજાક કરવા.
શરમાઈ=લજવાઈ.
ખરેખરાં=સાચો.
સાચી=ખરી.

પાઠ ૭૦ મો.

ઘુરકવું=ગુસ્સાથી જોવું.
લોહીલોહાણ=લોહીઆળ; લોહી નીગળતા.
પામીએ=ખમીએ.
બચકાં=ડાકાં; કરડવું તે
ભસવું=કુતરાનું બોલવું
તુટીપડવું=એકદમ વળગી પડવું ધસારો કરવો.
ગરીબ=રાંક; અનાથ.
સોબત=સંગત.
બાપડો=બીચારો.
ભૂંડાં=ખરાબ; નઠારાં.

પાઠ ૭૧ મો.

પજવીએ=કાયર કરીએ; દુઃખ દઇએ.
હળીમળીને=સંપસંપીને; એક દીલથી.
ઉગામીએ=ઉઠાવીએ
દુખાય=દલગીર થાય.
માંહોમાંહે=એક બીજા; અરસપરસ.
રાજી થવું=ખુશી થવું.
હેત=પ્યાર; ચાહેના.
રીસાઇએ=ગુસ્સે થઈએ.
વહેંચી=ભાગ પાડી.
સંપસંપીને=હળીમળીને.

પાઠ ૭૨ મો.

ઝગઝગાટ=ચળકાટ.
પૃથ્વી=દુનિઆં.
વાહાલો=પ્યારો.
ધોર=બીવામણું; અંધારૂં.
ગગન=આકાશ.
ઊંચો=દુર; ઉપર.
પરમેશ્વર=મોટોઈશ્વર.
ચળકતી=ઝળકતી.
જીવાત=રેહેવાત.

પાઠ ૭૩ મો.

મહિમા=લીલા;રચના કરનાર=બનાવનાર.
આમલી=એક જાતનું ઝાડ અનેતેનુંફળ.
જગ=જગત; પ્રથ્વી.
કોઠી=કોઠાનું ઝાડ.
સરજનાર=પેદાકરનાર
તારા=ચાંદરણી.
ભજવા=ભકિત કરવા.
દેવ=પરમેશ્વર; ઈશ્વર.
તાડ=તાડીનું ઝાડ.

(કવિતાની સમજુતી.) (૧૧).

તમે ભાઇઓ આ મોટા ઝાડ જુઓ, એમાં સૌથી તાડનું ઝાડ ઊંચુંછે; કોઈ આમલી કોઈ આંબો ને કોઈ કોઠીનું ઝાડ પણ હોયછે, ને જુઓ કે તે બધાનાં ફળ જુદાં હોયછે. (૧).

જે આ જગતનો બનાવનાર ઈશ્વરછે તે સૂરજ તારાનો પેદા કરનાર છે, માટે એજ હમારો મોટો દેવછે, તેને ભજવાની ટેવ રાખીએ. (૨).

પાઠ ૭૪ મો.

નિશાળ=વિદ્યા ભણવાનું ઠેકાણું.
રંગીત=રંગીલા;રંગીન
વતરણું=લાકડાની કલમ.
તૈયાર=તરત કામમાં આવે એવું.
સો=દસ દસકા.
એકડે એક=અંકની સંખ્યા.
સ્લેટ=પથ્થર પાટી.

પોતીઆં=ધોતીઆં.
મોઢે=મોંથી ભણી જતાં.
ખડી=ચોકણી ધોળી માટી.
પાટી=સફેતોકે ધુળથી લખવાનું નાનું પાટીઉં.
ધુળ=રજ.
ફિકર=ચિંતા.
મંગાવીએ=અણાવીયે
જાળવીને=સાચવીને.
મંજાવીને=સાફ કરાવીને.

પાઠ ૭૫ મો.

ચીતારો=છબીપાડનારો; ચીતરનારો.
હિરાકસી=એકજાતનો કાળો રંગ બનાવવાનું વસાણું.
ચડાવતો=ચોપડતો.
ભાઇબંધ=દોસ્તદાર.
શાહી=રૂશનાઈ.
હરડાંબેડાં=એક જાતના ઝાડનાં ફળ.
હસેછે=મજાક કરેછે.
ભટ=મહારાજ; બ્રાહ્મણ.
ભૂકો=ચૂગદો.

પાઠ ૭૬ મો.

ધનતેરસ=ધનપુજવાની મોટી તેરસ.
બાજુબંધ= કોણીનું ઘરેણું.
છવીટીઆં= પગના આંગળાનું રૂપાનું ઘરેણું.
સાંકળાં=હાથ તથા પગનું ઘરેણું.
પોંચી=હાથનાકાંડાનું ઘરેણું.
કંદોરો=કેડનું ઘરેણું.
બેરખી=કોણીનું ઘરેણું.
ચોકડાં=કાનની લાલીનું ઘરેણું.
બાજઠ=પાટ.
વાંના=ચીજો; દાગીના.
અકોટી=કાનનું ઘરેણું.
તુસીપાટીઆ= બાયડીના ડોકનું ઘરેણું.
ઠુંપીઓ=ગળચવો.
કડાં=હાથનાં ઘરેણાં.
વીટી=મુંદ્રીકા.
બાયડીઓ=બઇરીઓ.
ધોતાં=નવાડતાં.
કોરે=બાજુએ.
હીરાકંઠી=હીરાકડીની સોનાની સાંકળી.
વાળી=નાકનું ઘરેણું.
વાંક=બાયડીનાહાથનું ઘરેણું.
કલાં=સાદાલીસાતોડા

પાઠ ૭૭ મો.

ખીલા= બેઠેલામાથાનો લોઢાનો અણીદાર ખુંટો.
સોનેરી=સોનાના.
કિમ્મત=મુલ; ભાવ.
બુટ્ટા=કસબનાં ફુલ.
હળપૂણી=લોઢાનો દાંતો.
કિનખાબ=કસબજર
પાવડો=માટીઉસરડ-

વાનું લોઢાનું હથિ-
આર.
સાંકળ=લોઢાની સાંક-
ળી.
નકુચા=સાંકળ ભેરવ-
વાનો ખીલો.
હળ=જમીન ખેડવાનો
લોઢાનો અણીદાર
ખીટો.
થએલી=બનેલી.
અંન=અનાજ.

પાઠ ૭૮ મો.

ડોકું=ધડની ઉપરનો
ભાગ; ડોક.
હડપચી=દાઢી આગ-
ળની જગો.
બોચી=ગરદન.
ગાંસડી=બચકી; પો-
ટલી.
લમણું=ગાલ આગળ
નો ભાગ.
ઓખરો=જરૂખો.
ધડ=ડોકાની નીચેનો
ભાગ.
બાબરી=ચોટલી.

પાઠ ૭૯ મો.

બગલ=કાખ.
પેડું=પેટનીચેનીજગા.
તળીઉ=નીચલોભાગ.
વાંસો=પીઠ; બરડો.
કેડો=કમ્મરો.
ગાળો=ભાગ.
એડી=પગના તળી-
આનોબડાઆગ-
ળનો ભાગ.
ઢીચણ=ઘુટણ.
થાપો=ભાગ.
ઘુંટી=પગની એડી
આગળનો ટેકો.
ખભો=ખાંધ.
કાંડું=હાથનો પોહોચો
સાથળ=જાંગ.
કાખ=બગલ.
હથેલી=હાથેલી.
નળો=ઘુટણ હેઠેનો
ભાગ.

પાઠ ૮૦ મો.

સોબત=સંગત.
આંબાવાડીઉ= આં-
બાઉગેલાહોયતેવાડી.
રખવાળ= સાચવનારે
ટપેર્યા=ઠોક્યા માર્યા.
પોહોંચ્યા=આવી લા-
ગો.
ઝાંપો=કાંટાનું બારણું
કેરી=આંબાનું ફળ.
હોડ=ચાલ; દોડ.

પાઠ ૮૧ મો.

સંગ=સંગત.
પ્રેમ=હેત; પ્યાર.
ઠામ=ઠેકાણું; જગો.
ભાગ્યશાળી=નસીબ
વાન;નસીબવાળો.
પેસે=આવે.
ઠરશે=થોભશે.
રૂડો=સારો.
બુરો=નઠારો;ખરાબ.
મેહેતા=મેહેતાજીગુરૂ
સંગ=સંગત; સોબત.

(કવિતાની સમજુતી). (૧૨).

જેને જેવી સંગત તેવોજ રંગ ત્યાં બેસે, જેને જેવી સંગત

તેવુંજ હેત ત્યાં વધે, જેને જેવો સંગત તેવેજ કામ તે કરશે, અને જેને જેવી સંગત તેવેજ ઠેકાણે જઇને તે ઉભો રહેશે; સારી સંગત હશે તો સારો બનશે; ને નઠારી સંગત હશે તો નઠારો બને; પણ સારો મેહેતાજી શીખવનાર હોય તેના સંગથી નશીખવાળો હોય તો તે વિદ્યા ભણે, (ભણીને નશીખવાળોથાય).

પાઠ ૮૨ મો.

જલેબી=એક જાતનું ખાંડનો રસ પાયલું પકવાન.
બાખરા=જાડા;રોટલા
પોર=ગયે વર્ષે.
ભાણે=જમવાના આસન ઉપર.
પકવાન=લાડુ જલેબી દહીંતરા વગેરે મીઠાઈ.
પતાસાં=બતાસાં.
હારડા=ખાંડનાંચકતાં
નાત=જમણવાર;જાત
રમકડાં=ખાંડનારસની ખાવાની ચીજો
ઘેબર=એક જાતનું ખાંડનો રસ પાયલું પકવાન.

પાઠ ૮૩ મો.

ખાતર=મોટું બાકું.
ખોતરવું=ખોદવું.
વણજારૂ=શીકારૂ;વણજારમાંનો.
નજરે=નીઘા; ધ્યાન.
દાટવું=ડફણાવવું.
ધન=પૈસો; દોલત.
ધણી=શેઠ; માલિક.
સમજે=ચેતે; જાણે.
તાણતો=ખેંચતો.
ગમલું=ખોવાયલું.

પાઠ ૮૪ મો.

વઢવાડ=લડાઈ.
મેળાપ=મુલાકાત.
ચડભડી=લઢી; વઢી.
જમણ=જંમાનું.
અથાણું=આથાણું.
શેખી=પતરાજી.
ખરીદવું=વેચાતું લેવું.
જણીયા=બાઇયો.
રડયું ખડયું=કોઈ કોઇ.
સામટો=એકઠો.
હાંલ્લું=કાદવનું મટકું.
ભેગું=એકઠું; સાથે.
મોંઘું=ઘણી કિમ્મતનું.
સાહુકાર=પૈસાવાળો. આબરૂદાર ગ્રહસ્થ.
લેખું=ગણતી;હિસાબ
ધ્રાંટો=સોર; પોકાર.
લેખવે=ગણે; પતકરે.
શેનું=કઈ ચીજનું ?

પાઠ ૮૫ મો.

સમડી=કાબડા કરતાં મોટું જબરી પાંખવાળું પક્ષી.
વાઘરી=પારધી;શીકારી
જાળ=ફાંદો.

કરગરવું=કાલાવાલા કરવા.
મરડવું=આમળવું.
અમથો=ખાલી.
બગાડ્યું=નુકસાન કર્યું.
લુચ્ચી=ઢોંગી; ખંધી.
ડોક=ગરદન; ગળું.
વિચારવું=તોલ કરવો.

પાઠ ૮૬ મો.

બીડમાં=ખેતરમાં.
મમત=ખોસ; જીદ.
ફુલાવવું=મોટું કરવું.
ગજુ=શક્તી.
તાલેવર=પૈસાદાર.
બરોબર=સરખું.
ખરચખૂટણ=પરચુણણ ખરચ.
ચંપાઈને=દબાઈને.
બરોબરી=સરખા સરખી; હરીફી.

પાઠ ૮૭ મો.

આડોશી પાડોશી=પાસેના ઘરમાં રેહેનારા; જોડેના ઘરના.
જાગવું=જાગૃત રેહેવું.
ગુણપાડ=ઊપકાર.
પકડ્યો=ઝાલ્યો.
ચોકી=પેહેરો.
જાળવ્યું=સાચવી રાખ્યું; તપાસી રાખ્યું.
ચાકરો=નોકરો.

પાઠ ૮૮ મો.

કંદોઇ=મીઠાઈ ભજીયાં વગેરે વેચનારો.
ખડકી મૂકવું=ગોઠવી રાખવું.
શાકરીઆ=ખાંડનીરસ પાયલા; મીઠા.
ચકરડી=વાએ ફરનું કાગળનું રમકડું.
મિઠાઈ=બરફી પેંડા વગેરે મીઠી ચીજો.
કથરોટ=કોરણવાળું છીછરૂં વાસણ.
પાલખી=ખુલ્લો મેનો.
ચોંસલા=ચોડા કકડાં.
રમકડાં=રમવાની ચી
ઠઠ=મેદની;બીડ.(જો.
વોહોરો=હોરો.
સામાન=ચીજો.

પાઠ ૮૯ મો.

પંચરાઉ=પાંચજાતની પાચવાનીની.

- કોદરા,
- તુવેર,
- નાગલી,
- મકાઈ,
- લાંગ,
- બંટી,
- મસુર,
- રાજગરો,
- બાવટો,
- મઠ,

} જૂદી જૂદી જાતનાં અનાજનાં નામ.

અપવસા=ભુખ્યા રેહેવું તે, લાંઘણ.
ફરાળ=ફળનો અહાર કરવો તે; (વ્રતમાં ખાવાની ચીજો).
જાર=જુવાર.
ડાંગર=બાત.

પાઠ ૯૦ મો.

ઘાંચી=તેલી; તેલ દીવેલ વેચનારો.
કણઝીઉં=કણઝીનું તેલ.

ઘાણી=તેલ, દીવેલી વગેરે પીલવાનો લાકડાનો સાંચો.
સરસીઉં=સરસવનું તેલ.
ફોલા=ગુમડાં.
પીલવું=દાબવું;કચડવું
સઘળા=બધા.
સરસવ=સરસીઉં કાડવાનારાઇજેવાદાણા
ડાળીઉં=ડાળીનું તેલ.
એરંડી=દીવેલી.
ખોળ=પીલતાં કુચો રહેછે તે.
ડોળી=મહુડાનાં બી.
સ્વાદ=સારૂં.

કણઝી=એક જાતના ખળસીને મળતા ઝીણા દાણા.

પાઠ ૭૨ મો.

હકીકત=વાત;વિસ્તાર હેવાલ.
કાચુંકોરૂં=તળેલું.
ખંજેરી=ઝાપટી.
સંજોરી=ઘુઘરા ધારી જેવું ખાંડવાળું ખાવાનું.
ખરખરીને=ઘણોજ.
દારૂખાનું= આતસબાજી.
શીરો=એક જાતનું લચકા જેવું ખાવાનું.

ગેરૂ=એક જાતનીલાલ માટી.
ફુલકરણી=ફુલકરણી.
જાળાં=કરોળીઆના પડ.
ટેટા=ફટાકા.
બચકો=ગાંસડો.
ફટાકા=ટેટા.
ઉધેધુધે=ધોળી કીડી.
મઠીઆં=મુઠીઆ.
પેટારો=મોટી પેટી.
છછુંદરો=ફુલકરણી.
ફરતાંફરતાં=જુદાંજુદાં
ચોપડે=લગાવે; ચડવે.
ભારે=ઊંચા; કીમતી.
છોડેછે=ફોડેછે.

(એક ગણિતની સંખ્યા.)

એક	૧
દસ	૧૦
સો	૧૦૦
હજાર	૧૦૦૦
દસહજાર	૧૦૦૦૦
લાખ	૧૦૦૦૦૦
દસલાખ	૧૦૦૦૦૦૦

કરોડ	૧૦૦૦૦૦૦૦
દસકરોડ	૧૦૦૦૦૦૦૦૦
અબજ	૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦
દસઅબજ	૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦૦

(પરીમાણ.)

સત્તાવન	૫૭
છસો છત્રીસ	૬૩૬
ચારસો નવ	૪૦૯
સત્તરશો બાણું	૧૭૯૨
પંદરસો પાંચ	૧૫૦૫
બે હજાર આંઠસો બાર	૨૮૧૨
ચાર હજાર ચોરાણું	૪૦૯૪
નવ હજાર એકસો નેવું	૯૧૯૦
સોળ હજાર સાઠ	૧૬૦૬૦
પાંત્રીસ હજાર ત્રણસો તેર	૩૫૩૧૨
એકવીસ હજાર બસો બાણું	૨૧૨૯૭
એક લાખ બાવન હજાર બશો સાત	૧૫૨૨૦૩
ચાર લાખ ચાર હજાર નવસો છ	૪૦૪૯૦૬
છ લાખ સોળ હજાર નવસો ત્રીસ	૬૧૬૯૩૦
બાર લાખ બાર હજાર બે	૧૨૧૨૦૦૨
તેવીસ લાખ ત્રણ હજાર સાઠ	૨૩૦૩૦૬૦
સાત કરોડ બોતેર લાખ બાર હજાર છસો સોળ.	૭૦૨૧૨૬૧૬
પંદર કરોડ પાંચ લાખ બારસો એકાવન	૧૫૦૫૦૧૨૫૧
નેવું અબજ સાતકરોડ સોળ લાખ એકસોચૌદ	૯૦૭૧૬૦૦૧૧૪

પા	(સો)	તે	૨૫	પચ્ચીસ.
અડધો	(સો)	તે	૫૦	પચાસ.
પોણો	(સો)	તે	૭૫	પંચોતેર.
પોણી	(સો)	તે	૯૯॥ સોમાં પાવલું ઓછું.	
પા	(હજાર)	તે	૨૫૦	બસો પચાસ.
અડધો	(હજાર)	તે	૫૦૦	પાનસો.
પોણો	(હજાર)	તે	૭૫૦	સાડી સાતસો.
પા	(લાખ)	તે	૨૫૦૦૦	પચ્ચીસ હજાર.
અડધો	(લાખ)	તે	૫૦૦૦૦	પચાસ હજાર.
પોણો	(લાખ)	તે	૭૫૦૦૦	પંચોતેર હજાર.
પા	(કરોડ)	તે	૨૫૦૦૦૦૦	પચીસ લાખ.
અડધો	(કરોડ)	તે	૫૦૦૦૦૦૦	પચાસ લાખ.
પોણો	(કરોડ)	તે	૭૫૦૦૦૦	પંચોતેર લાખ.

(હિંદુના મહીના).

૧ કારતેગ.	૪ મહા.	૭ વૈશાખ.	૧૦ શ્રાવણ.
૨ માગસર	૫ ફાગણ.	૮ જેઠ.	૧૧ ભાધર.
૩ પોસ.	૬ ચૈતર.	૯ અસાડ	૧૨ આસો.

(હિંદુની તિથીઓ.)

૧ પડવો	૫ પાંચેમ	૯ નોમ	૧૩ તેરસ
૨ બીજ	૬ છઠ	૧૦ દસમ	૧૪ ચોદસ
૩ ત્રીજ	૭ સાત	૧૧ અગીયારસ	૧૫ પુનેમ
૪ ચોથ	૭ આઠેમ	૧૨ બારસ	૩૦(૦) અમાસ

(અંગ્રેજી મહિના.)

૧ જાનેવારી ૩૧	૨ ફેબ્રુઆરી ૨૮	૩ મારચ ૩૧

૪ એપ્રીલ ૩૦	૭ જુલાઈ ૩૧	૧૦ અકટોબર ૩૧
૫ મે ૩૧	૮ અગષ્ટ ૩૧	૧૧ નવેમબર ૩૦
૬ જુન. ૩૦	૯ સપટેમબર ૩૦	૧૨ ડીસેમબર ૩૧

(પારસીનમહિના.)

૧ ફરવર્દીન	૫ અમરદાદ	૯ આદર
૨ અરદીબેસ્ત	૬ સહરેવર	૧૦ દેહે
૩ ખોરદાદ	૭ મેહેર	૧૧ બહમન
૪ તાર	૮ આવાં	૧૨ અસપંદાદ

(પારસીના ૩૦ રોજ).

૧ હોરમન	૧૧ ખોરશેદ	૨૧ રામ
૨ બહમન	૧૨ મોહોર	૨૨ ગોવાદ
૩ અરદીબેસ્ત	૧૩ તીર	૨૩ દેપદીન
૪ સહરેવર	૧૪ ગોસ	૨૪ દીન
૫ અસપંદાદ	૧૫ દપમેહેર	૨૫ આસીસન
૬ ખોરદાદ	૧૬ મેહેર	૨૬ આસતાદ
૭ અમરદાદ	૧૭ સરોસ	૨૭ આસમાન
૮ દેપાદર	૧૮ રશને	૨૮ જમીઆત
૯ આદર	૧૯ ફરવરદીન	૨૯ મોરેશપંદ
૧૦ આવાં	૨૦ બેહેરામ	૩૦ અનેરા

(મુસલમાનના મહિના).

૧ મોહોરમ	૩ રબીઉલઅવલ	૫ જમાદીલ અવલ
૨ સફર	૪ અબીઉલઆખર	૬ જમાદીલ આખર

૭ રજબ	૯ રમજાન	૧૧ જીકાદ
૮ શાબાન	૧૦ સવાલ	૧૨ જીહેજ

(આઠ દિશામાં નામ.)

ઉત્તર, દક્ષિણ, પૂર્વ, પશ્ચિમ, વાયવ્ય, ઇશાન, નૈત્યરૂ, અગ્નિ.

(ઉખાણાં).

૧—એક કોટડીમાં બત્રી બાવા તે શું? જ—દાંત.

૨—એક દેરા ઉપર સાત દરવાજા તે શું? જ—ડોકું.

૩—સમજે નહિ ને ઘર સાચવે. જ—તાળું.

૪—પ્રાણ નહિ પણ પલ પલ ગણે. જ—ઘડીઆળ.

૫—છાપરે છાપરે મગ વેરાએ. જ—વરસાદ.

૬—છાપરે છાપરે પીછોડી પથરાએ. જ—તડકો.

૭—બે હાથ ભોંયમાં બારસે ગામ. જ—નકશો.

૮—એક મરઘીના પેટમાં સો ઇંડા. જ—ફણસ.

૯—આટલી રાંડ રાજાની પાઘડી ઉતરાવે. જ—જુ

૧૦—જરા સરખી ચીજ તેથી આખું ગામ જમે. જ—દેવતા.

૧૧—ઊંચેથી પડી કુકડી તેની ગાંડ ગઈ ઉખડી. જ—આમલી

૧૨—ઊંચેથી પડ્યું અમ્મર તેને નહિ કેડને કમ્મર. જ—નરખ.

૧૩—રાજાની રાણી બારીએ બેસીને કોયલા ચાવે. જ—જાંબુ.

૧૪—ગામ બધું નાસી ગયું ને બાબાજી રહી ગયા. જ—ચુલો.

૧૫ આઠ ગાંઠ ને અંતર વાસો, નહિ કેહે તેનો વણકર માસો. જ—સીંકુ.

૧૬ ધોળી ગાય તેલ નાહાય, ને રાત પડે ત્યારે હનુમાન થાય. જ—દીવટ.

૧૭—વન વગડામાં રાતી બારી, છોકરાં પરણે ને મા કુંવારી.
જ—મીંઢળનું ઝાડ.

૧૮—ધોળું ખેતર ને કાળાં બી, ખેરતો જાય ને બબડતો જાય
જ—કાગળ લખવો તે.

૧૯—કાચકાની કોથળી ધમ ધમ વાગે, રતન પરવાળું મને હાય હાય લાગે.
જ—મરચું.

૨૦—ગરમ દેશની છોકરી માથે રાખે ટોપલી, પેટમાં રાખે છોકરો, કીમ્મત તેનો પા દોકડો.
જ—ખારેક.

૨૧—લીલી પીળી બાંસલી બજાવનાર કોણ, બીગી ચાલ્યા સાસરે મનાવનાર કોણ.
જ—મડદું.

૨૨—જીવ વિનાનું જાનવર મેળે કરે વાત, તેનું ટકટક કરવું. સાંભળી કામે લાગે હાથ.
જ—ઘડીઆળ.

૨૩—નાકાશાની દીકરી તે તે બીતરશાને દીધી, પાંચ ભાઈ દોડ્યા ત્યારે એ જણે લીધી.
જ—લીટ.

૨૪—તપેલામાં તપેલું માંહે તલંગી વાડો, ખોલાએ તો ખોલો નહિતો એડા માથું ફોડો.
જ—તાળું.

૨૫—ઊંચ મુચ ગુંગળું સાપ પણ નહિ, લાકડીથી હાંકીએ ઢોર પણ નહિ; આપે જુદી જાતના ફળ ઝાડ નહિ; અને ચકર ચકર તે ફરે ચગડોળ પણ નહિ.
જ—કુંભારનો ચાક.

૨૬—નારીછું પણ સુંદર, ત્રણ અક્ષરનુ નામ; થાક નિવારણ કારણે, બેસે સૌ મુજ ઠામ; ખડી રહું પામે ચાર, નવ થાકુ હું તોય; સુખ પમાડું સર્વને, આરામ હુંથીજ હોય; કોઈવાર સુદ્ધાં હાથ, કોઈવાર રહું હુ ઠુંઠી; કવિજન કેહે સત માનજો, એ વાત નથી જુઠી.
જ—ખુરસી.

ખબર.

આ ચોપડી નીચે લખેલે ઠેકાણેથી વેચાતી મળશે.

નડીઆદ—કાગદી સાદકભાઈ ચોપડી વેચનાર.

વડોદરા—બુકસેલર દસરથ રાગોબા ઠા. રાજપરામાં.
બુકસેલર રણછોડ મોતીરામ.

વલસાડ—બુકસેલર દવારકાંદાસ પરભુદાસ.

સુરતમાં—મેહેતાજી ફકીરભાઈ કાશીદાસ.
બુકસેલર મંચેરજી જમસેદજી.
બુકસેલર કરશનદાસ નારણદાસ.

મુંબાઈમાં—બુકસેલર સખારામ ભીકસેટ.
બુકસેલર બાળક્રશ્ન લક્ષમણ.
બુકસેલર ભીમશી માણેક.
બુકસેલર દામોદર ઈશ્વર.
બુકસેલર ગોકળદાસ હરજીવનદાસ.

પાલણપુર—રિખમલાલ તલકચંદ.

વીરમગામ—બુકસેલર મુળશંકર લલુ.

સામટી લેવી હોય તેમણે પોસ્ટપેટ કાગળ લખી ખુલાસો કરવો. નાટપેટ કાગળ લીધામાં આવશે નહીં. મુંબાઇનાં છાપેલાં સંસ્કૃત, હીંદુસ્તાની, ગુજરાતી, ડીકસ્નેરીઓ, નાટકો, જૈનધરમનાં, તથા વૈશ્નવધરમનાં, તથા વારતાઓ, તથા કાયદાઓ, પેહેલેથી તે સાતમી સુધીના અરથ, તરજુમાઓ, અને વઈદકનાં પુસ્તકો વિગરે બીજી ઘણીખરી જાતનાં પુસ્તકો અમારી પાસેથી ઘણી સરસ છાપ ને સસતી કીમતે મળશે. બુકસેલર મગનલાલ દેવચંદ માણેકચોકમાં
બુકસેલર તરભોવન રણછોડ ડાકોર.